

Volební právo

Peter Spáč

30.11.2015

Volební právo

- Právo participovat na volebním procesu
- Dvě strany nestejně mince
- Základní členění:
 - Aktivní – právo volit
 - Pasivní – právo být volený (nebo zvolený?)

Volební právo

Volby	Aktivní VP	Pasivní VP
PS	18	21
S	18	40
VÚSC	18	18
Obce	18	18
EP	18	21

Volební právo - atributy

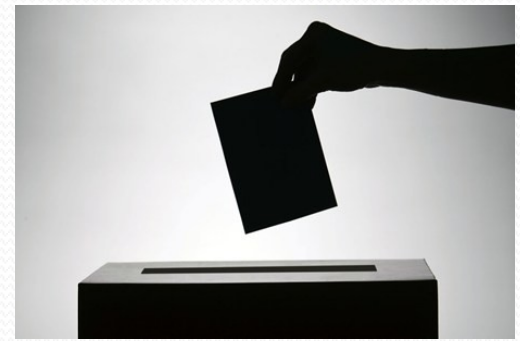
- Základní atributy VP jak jsou běžně uváděny v moderních demokraciích
- Všeobecnost
- Rovnost
- Tajnost
- Přímost

Přímé VP

- Přímá cesta hlasu voliče
- Hlas se přímo přenáší do finálních výsledků voleb
- Volba bez zprostředkující instance – žádný jiný orgán nerozhoduje o výsledcích (výjimka – soudy)
- Je opak přímého VP porušením svobodných voleb a demokratické soutěže?

Tajné VP

- Garance volby jako individuální a soukromé záležitosti voliče
- Volební účast akceptovaná jako kvazi veřejný akt, nikoliv samotný výběr voleného subjektu
- Opak je typický příznak nedemokratické povahy systému
- Různé praktiky oslabení tajnosti – přímé i nepřímé

Rovné VP

- Základní zásady:
 - 1 volič = 1 hlas
 - Každý hlas má stejnou váhu
 - Na každého poslance připadá stejný počet voličů
- Absolutní podoba je v praxi neuskutečnitelná
- Nutná akceptace jistých odchylek:
 - „Přirozené“ důvody – nastavení obvodů a pohyby obyvatelstva
 - Umělé důvody - klauzule

Všeobecné VP

Neznamená, že všichni bez
výjimky mohou volit

Všeobecné VP

- Volební právo je vymezené tak, aby ho v zásadě každý jednou a bez obtíží nabyl
- Všeobecné VP znamená absenci příliš restriktivních podmínek (barva vlasů, výška, vzdělání)
- Akceptované omezující podmínky:
 - Podmínky naplněné objektivním plynutím času (věk)
 - Sankční podmínky (výkon trestu)
 - Navázání na podobu voleb (občanství, pobyt)

Volby do PS PČR

- Kdo může volit:
 - Občané ČR
 - Věk alespoň 18 let

- Překážky:
 - Omezení svéprávnosti k výkonu VP
 - Omezení osobní svobody za účelem ochrany zdraví lidu

Možné vyhlídky

- Rozšíření:
 - Možné pouze „omezením omezení“
 - VP pro mladší osoby (před dosažením dospělosti)
- Typicky zvažované hranice – 16 nebo 17 let
- Správný krok?

Možné vyhlídky

- Skotské referendum 2014
 - Jednorázová možnost hlasování od 16 let
- McAllister (2012):
 - Debaty v Austrálii o VP od 16 – 17 let
 - Nízká podpora tohoto kroku u veřejnosti (**ne tak u kandidátů**)
 - Nezjištěný nárůst politické participace
 - Minimální dopady na volby z hlediska výsledků stran

Omezení všeobecného VP?

- Má zůstat všeobecné VP zachované?
- Politicky nekorektní debaty
- Různé možnosti (některé využity v minulosti):
 - Zvýšení spodní věkové hranice / zakotvení horní hranice
 - VP vázané na placení daní / základní (politickou) gramotnost / stupeň vzdělání
 - Vážené VP – víc hlasů pro skupiny lidí na základě příjmu, vzdělání

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vždy vyloučena jedna společenská skupina
- Data: Volební studie 2010

Volební studie 2010

Strana	Hlasy (v %)	Realita (v %)	Rozdíl
ČSSD	24,8	22,08	2,72
ODS	19,4	20,22	-0,82
TOP 09	18,1	16,7	1,4
KSČM	10,9	11,27	-0,37
VV	12,7	10,88	1,82
KDU-ČSL	3	4,39	-1,39
SPOZ	2,8	4,33	-1,53

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby do 30 let** (24,6 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez osob do 30 let	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	26,8	24,8	2
ODS	19,9	19,4	0,5
TOP 09	15,2	18,1	-2,9
KSČM	13,5	10,9	2,6
VV	11,5	12,7	-1,2
SPOZ	2,9	2,8	0,1
KDU-ČSL	2	3	-1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby nad 60 let** (22,8 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez osob nad 60 let	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	21,2	24,8	-3,6
ODS	21,2	19,4	1,8
TOP 09	20,9	18,1	2,8
VV	15,1	12,7	2,4
KSČM	5,9	10,9	-5
SPOZ	3,1	2,8	0,3
KDU-ČSL	2,7	3	-0,3

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby bez SŠ nebo VŠ vzdělání**
(18,7 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez osob bez SŠ/VŠ	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	22,8	24,8	-2
ODS	22,3	19,4	2,9
TOP 09	18,5	18,1	0,4
VV	12,7	12,7	0
KSČM	9,3	10,9	-1,6
KDU-ČSL	3,1	3	0,1
SPOZ	2,9	2,8	0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby bez maturity** (57,8 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez osob bez maturity	Volební studie VVP	Rozdíl
ODS	26,6	19,4	7,2
TOP 09	22,6	18,1	4,5
ČSSD	19,3	24,8	-5,5
VV	11	12,7	-1,7
KSČM	6,4	10,9	-4,5
SPOZ	3,5	2,8	0,7
KDU-ČSL	3,1	3	0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s čistým příjmem domácnosti do 13 999 Kč (17,2 %)**
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez osob s příjmem domácnosti do 13 999	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	24,4	24,8	-0,4
ODS	21,1	19,4	1,7
TOP 09	18	18,1	-0,1
VV	13,6	12,7	0,9
KSČM	8,2	10,9	-2,7
SPOZ	3	2,8	0,2
KDU-ČSL	2,9	3	-0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ekonomicky neaktivní osoby** (37,6 %) – nezaměstnaní, studenti, důchodci
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez ekonomicky neaktivních osob	Volební studie VVP	Rozdíl
ODS	22,9	19,4	3,5
ČSSD	21,1	24,8	-3,7
TOP 09	20,2	18,1	2,1
VV	15,2	12,7	2,5
KSČM	5,9	10,9	-5
SPOZ	3,3	2,8	0,5
KDU-ČSL	2,3	3	-0,7

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ekonomicky neaktivní osoby** (14,3 %) – nezaměstnaní, studenti
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez ekonomicky neaktivních osob	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	25,9	24,8	1,1
ODS	20,1	19,4	0,7
TOP 09	16,9	18,1	-1,2
VV	12,6	12,7	-0,1
KSČM	11,5	10,9	0,6
KDU-ČSL	2,9	3	-0,1
SPOZ	2,8	2,8	0

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **muži** (48,6 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez mužů	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	25,8	24,8	1
TOP 09	18,8	18,1	0,7
ODS	17,1	19,4	-2,3
VV	13,8	12,7	1,1
KSČM	10,2	10,9	-0,7
KDU-ČSL	3,1	3	0,1
SPOZ	2,9	2,8	0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **ženy** (51,4 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Bez žen	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	23,7	24,8	-1,1
ODS	21,7	19,4	2,3
TOP 09	17,3	18,1	-0,8
KSČM	11,7	10,9	0,8
VV	11,6	12,7	-1,1
KDU-ČSL	3	3	0
SPOZ	2,7	2,8	-0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby dle znalosti politiky**
- Data: Volební studie 2010

Znalost politiky

- Index sestavený ze „znalostních“ otázek
 - Klausule do PS (5 %)
 - Strana nad klauzulí má garanci mandátu (ne)
 - ČR vznikla v 1989 (ne)
 - Volební systém do PS – poměrný / většinový (poměrný)
 - V. Klaus zvolen PS a S za prezidenta (ano)
- Za každou správnou odpověď 1 bod
- Rozsah znalostí o politice → 0 - 5

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s počtem bodů o (5,3 %)**
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Znalost min. 1 z 5	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	24,3	24,8	-0,5
ODS	19,5	19,4	0,1
TOP 09	18,1	18,1	0
VV	12,8	12,7	0,1
KSČM	11,1	10,9	0,2
KDU-ČSL	3,1	3	0,1
SPOZ	2,9	2,8	0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s max. počtem bodů 1**
(19,1 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Znalost min. 2 z 5	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	24	24,8	-0,8
ODS	20	19,4	0,6
TOP 09	18,3	18,1	0,2
VV	12,7	12,7	0
KSČM	10,7	10,9	-0,2
KDU-ČSL	3,3	3	0,3
SPOZ	2,8	2,8	0

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s max. počtem bodů 2**
(43,9 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Znalost min. 3 z 5	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	21,7	24,8	-3,1
ODS	20,2	19,4	0,8
TOP 09	19,7	18,1	1,6
VV	12,8	12,7	0,1
KSČM	10,7	10,9	-0,2
KDU-ČSL	3,6	3	0,6
SPOZ	3,2	2,8	0,4

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s max. počtem bodů 3**
(70,9 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	Znalost min. 4 z 5	Volební studie VVP	Rozdíl
TOP 09	21,7	18,1	3,6
ČSSD	21,2	24,8	-3,6
ODS	20,5	19,4	1,1
VV	12,5	12,7	-0,2
KSČM	10,6	10,9	-0,3
KDU-ČSL	3,4	3	0,4
SPOZ	3,1	2,8	0,3

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při omezení VVP?
- Vyloučená skupina: **osoby s max. počtem bodů 4**
(91,3 %)
- Data: Volební studie 2010

Simulace (malý vzorek, N = 132)

Strana	Znalost 5 z 5	Volební studie VVP	Rozdíl
TOP 09	27,3	18,1	9,2
ODS	25	19,4	5,6
ČSSD	18,2	24,8	-6,6
VV	8,3	12,7	-4,4
KSČM	6,1	10,9	-4,8
KDU-ČSL	5,3	3	2,3
SPOZ	1,5	2,8	-1,3

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Vyloučená skupina				
		Do 30 let	Nad 60 let	Bez SŠ/VŠ	Bez mat.	Do 13 999
ČSSD	24,8	26,8	21,2	22,8	19,3	24,4
ODS	19,4	19,9	21,2	22,3	26,6	21,1
TOP 09	18,1	15,2	20,9	18,5	22,6	18
VV	12,7	11,5	15,1	12,7	11	13,6
KSČM	10,9	13,5	5,9	9,3	6,4	8,2
KDU-ČSL	3	2	2,7	3,1	3,1	2,9
SPOZ	2,8	2,9	3,1	2,9	3,5	3

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Vyloučená skupina			
		EN vč. důch.	EN bez důch.	Muži	Ženy
ČSSD	24,8	21,1	25,9	25,8	23,7
ODS	19,4	22,9	20,1	17,1	21,7
TOP 09	18,1	20,2	16,9	18,8	17,3
VV	12,7	15,2	12,6	13,8	11,6
KSČM	10,9	5,9	11,5	10,2	11,7
KDU-ČSL	3	2,3	2,9	3,1	3
SPOZ	2,8	3,3	2,8	2,9	2,7

Simulace – různá omezení VVP

Strana	Vol. studie	Kdo volí				
		Min. 1 b	Min. 2 b	Min. 3 b	Min. 4 b	5 b
ČSSD	24,8	24,3	24	21,7	21,2	18,2
ODS	19,4	19,5	20	20,2	20,5	25
TOP 09	18,1	18,1	18,3	19,7	21,7	27,3
VV	12,7	12,8	12,7	12,8	12,5	8,3
KSČM	10,9	11,1	10,7	10,7	10,6	6,1
KDU-ČSL	3	3,1	3,3	3,6	3,4	5,3
SPOZ	2,8	2,9	2,8	3,2	3,1	1,5

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při vážení VP?
- Vážená kategorie - vzdělání:
 - ZŠ – 1 hlas
 - SŠ – 2 hlasy
 - VŠ – 3 hlasy
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	ZŠ = 1, SŠ = 2, VŠ = 3	Volební studie VVP	Rozdíl
ČSSD	23,3	24,8	-1,5
ODS	22,1	19,4	2,7
TOP 09	18,4	18,1	0,3
VV	12,2	12,7	-0,5
KSČM	9,8	10,9	-1,1
KDU-ČSL	3	3	0
SPOZ	2,9	2,8	0,1

Volby 2010 bez VVP

- Jak by dopadly volby do PS 2010 při vážení VP?
- Vážená kategorie - vzdělání:
 - ZŠ – 1 hlas
 - SŠ bez M – 2 hlasy
 - SŠ s M – 3 hlasy
 - VŠ – 4 hlasy
- Data: Volební studie 2010

Simulace

Strana	ZŠ = 1, SŠbM = 2, SŠsM = 3, VŠ = 4	Volební studie VVP	Rozdíl
ODS	23	19,4	3,6
ČSSD	22,5	24,8	-2,3
TOP 09	19,2	18,1	1,1
VV	12	12,7	-0,7
KSČM	9,1	10,9	-1,8
KDU-ČSL	3,1	3	0,1
SPOZ	3	2,8	0,2